

SECTIO IV^a

DE EPISCOPIS.

141. — Multæ et graves quæstiones sunt de Episcopis, quorum solutio maxime refert ad cognitionem divinæ hierarchiæ, et complet que in dupli sectione præcedenti diximus de summo pontificatu beati Petri, et de Prælatis superioribus.

Episcopi sunt Pastores qui, ad plenitudinem sacerdotii proiecti, præficiuntur regimini alicujus Ecclesiæ particularis, seu diœcesis, cum subjectione debita auctoritati S. Pontificis, cui divinitus commissum est regimen Ecclesiæ universalis.

Concilium Tridentinum nos docet in sess. xxii, cap. iv, quid sint Episcopi, qualemve locum teneant in sacra hierarchia : « Sacrosanta synodus declarat Episcopos qui in locum Apostolorum successerunt, ad hierarchicum ordinem præcipue pertinere, et positos, sicut ait Apostolus, a Spiritu sancto regere Ecclesiam Dei : » et in canone 8º : « Si quis dixerit Episcopos, qui auctoritate Romani Pontificis assumuntur, non esse legitimos et veros Episcopos, anathema sit. »

Hæc in decursu explicabuntur : in præsenti notabimus solummodo quonam sensu Episcopi dicantur *successores* Apostolorum. Si considerentur quatenus, uniti sub S. Pontifice, efficiunt corpus pastorale, repræsentant collegium apostolicum, et sunt participes divinarum promissionum. Si vero considerentur singuli, in unitate quidem communionis ecclesiastice, verum seorsim agen-

tes, suis respective diœcesibus præpositi, non sunt successores Apostolorum Successione directa, perinde ac si sedes occuparent quas aliqui Apostolorum tenuerint; nec Successione, ut ita dicam, completa, scilicet in plenitudinem potestatis apostolicæ. Utrumque uni convenit Episcopo Romæ, successori directo B. Petri. Apostoli scilicet habebant potestatem nullis limitibus circumscriptam, quoad personas et loca; ibant quocumque eos ferebat motus Spiritus sancti, ad prædicandum Evangelium et fundandum Ecclesiæ, subditi tamen Primatui Petri, cui commissum fuerat officium pascendi oves et agnos. Illa plenitudo potestatis, tunc temporis necessaria, erat in singulis apostolis extraordinaria, nec proinde ad Episcopos transmittenda, uti nos docuit constans traditio, ab ipsis initiis Ecclesiæ. Episcopi igitur sunt successores Apostolorum sub duplice respectu : 1º Quoad sacram ordinis episcopalis characterem, qui idem omnino est ; 2º quoad potestatem docendi, sacramenta dispensandi, fideles regendi, in suis diœcesibus : in his scilicet omnibus exercent officium quod originem habet a Christo, et ab Apostolis ad ipsos *jure hereditario* transmissum est, quemadmodum a sanctis Patribus et Pontificibus Cœlestino Iº et Nicolao Iº audivimus (nº 62).

His præmissis, dicemus 1º de origine diœceson; 2º de electione et institutione Episcoporum; 3º de officio et jurisdictione Episcoporum, respectu suarum diœceson; 4º de obligationibus quæ ipsis incumbunt ad rite implendum suum officium; 5º de ministris jurisdictionis episcopalis; 6º tandem de amissione jurisdictionis episcopalis, seu de variis modis quibus Episcopi possunt suo officio privari.

ARTICULUS I. — DE ORIGINE DIOCESEON.

142. — Dioeceses olim dicebantur regiones, seu provincie quæ plures sedes episcopales, ac etiam metropolitanas completebantur, ad normam partitionis imperii Romani quod

dividebatur in praefecturas et dioeceses. Erant in imperio Occidentis : dioecesis Italiae, altera Illyrici, tertia Africæ, quarta Galliæ, quinta Hispaniæ, sexta Britanniæ... Hunc modum loquendi veteres Patres saepè usurparunt ; decursu autem temporum dioecesis dicta fuit Ecclesia particularis uni Episcopo commissa, quæ etiam frequenter parœcia vocabatur.

143. — *Quid sit dioecesis, et quæ dioeceseon origo?*

I. Dioecesis, sensu mox indicato, qui jam pluribus a sæculis prævaluit, est Ecclesia particularis constituta sub regimine unius Episcopi, qui illam proprio jure gubernat tanquam pastor, sub primatu S. Pontificis.

II. Origo dioeceseon ab ipsomet initii Ecclesiæ repetenda est ; quandoquidem certo constat Apostolos Christi, ab exordio prædicationis evangelicæ, Ecclesiæ particulares constituisse cum suo peculiari pastore Episcopo. Testem habemus sanctum Joannem, qui per Asiam Minorem plures Ecclesiæ instituit, Smyrnæ, Pergamis, Thyatiræ, Sardis, Philadelphia, Lao-diceæ ; testem sanctum Paulum qui Timotheum et Titum suos discipulos constituit Episcopos, unum Ephesi, alterum in insula Cretensi ; testem demum invocamus traditionem priorum sæculorum quæ ubique Ecclesiæ cum suo Episcopo exhibet, uti præ cæteris declarant scripta sancti Ignatii Antiochenensis, sancti Cypriani Carthaginensis, Tertulliani, Origenis... Factum omnibus conspicuum S. Cyprianus his verbis testatur in libro *de Unitate Ecclesiæ* : « Singulis postoribus portio « gregis fuit adscripta, quam regat unusquisque et gubernet. »

III. In dioeceseon institutione unitas Ecclesiæ manifestatur per unitatem Pastoris in singulis Ecclesiis, et per subordinationem omnium Pastorum uni supremo Pastori, vicario Christi, Romano Episcopo. Subordinatio stabilita jam fuit in præcedentibus. Quoad unitatem Episcopi, regula ab initio servata fuit ut unus pastor singulis Ecclesiis præficeretur, juxta hæc verba S. Ignati : « Una caro Domini N. J. C., unus calix, « unus altare, unus Episcopus. » (*Epistola ad Philadel-*

phenses.) Patres Nicæni hanc disciplinam sanxerunt canonem VIII° : « In una urbe non sint duo Episcopi. » Cum vero abusus in nonnullis provinciis ex temporum adjunctis emersissent, concilium Lateranense IV^{um} legem iterum indixit : « Omnino prohibemus ne una eademque civitas aut dioecesis « diversos habeat Pontifices, tanquam unum corpus diversa « capita quasi monstrum. » Idcirco, idem concilium jubet ut si in eadem civitate habitent populi mixti, moribus et lingua diversi, Pontifex assumat vicarium qui populis sacramenta ministret, et sibi per omnia sit subjectus⁴.

ARTICULUS II. — DE ELECTIONE EPISCOPORUM.

Ut quis ad dignitatem episcopalem promoveatur, necesse est ut fuerit canonice assumptus, et insuper institutionem a Sancta Sede recipiat.

144. — *I^o Cui jus competit designandi seu eligendi promovendos ad episcopatum?*

Novatores qui post Marsilium Patavinum asseruerunt jurisdictionem proprie et essentialiter convenire toti Ecclesiæ, extulerunt jus populi christiani ad electionem Episcoporum, quod probare contendebant ex veteri Ecclesiarum disciplina et sententiis Patrum « Collationes beneficiorum communij jure « sacrosanctis electionibus factas, ait Richer, quoniam omnis « principatus quoad vim coactivam, ab hominum consensu « pendet, ut lex divina et naturalis confirmant ; quas adver- « sum, neque spatia temporum, neque privilegia locorum, « neque dignitates personarum, unquam prescribere pote-

⁴ Labbe, *Collect. conc.*, tom. I, col. 54; tom. XI, col. 461. — Selvagio, *Antiquitatum christianarum lib.* I, cap. xi, §6. — Regule non derogatur per institutionem coadjutorum quos S. Sedes Episcopis infirmis, vel nimium impeditis, in auxilium regiminis adjungit ; siquidem coadjutores non sunt pastores proprii dioeceseon (n° 213).

« runt. » Suam opinionem temperare deinde visus est, ut censuras effugeret, adhibita distinctione inter jus ordinarium et extraordinarium, eo sensu quod electiones sint quidem juris naturalis ac divini ordinarii, alia autem via extraordianaria provideri possit, ut factum est in prima Ecclesiarum fundatione, aut aliqua necessitate emergente quae est impedimento quominus electio locum habere possit. (*De ecclesiastica et politica potestate; necnon libelli Demonstratio*, cap. II, n°s 9-11.) Viri politici, quorum opinione (n° 61) exposuimus, jus nominandi promovendos ad Episcopatum principi sacerulari adjudicant ob rationem ordinis publici; quia, inquit, plurimum interest ad bonum societatis ut non alii eligantur quam quos gratos habet gubernium civile, sibique consentes.

PROPOSITIO. Ecclesia, et consequenter Romanus Pontifex, jus proprium habet providendi necessitatibus plebis christianæ per electionem Episcoporum, sive directe nominet promovendos, sive regulas statuat quibus fiat electio¹.

Jus Ecclesiae multa demonstrant, præsertim: divina Christi institutio, traditiones christianæ, et ratio theologica.

1° Probatur *Divina Institutione*. Ut cognoscatur quis fuerit ordo in re tanti momenti a Christo institutus, attendere necesse est, et sufficit, ad agendi rationem Christi et Apostolorum; atqui illa agendi ratio probat jus eligendi Episcopos, totum residere in auctoritate spirituali. Nam 1° Christus Apostolos elegit, illisque officium commisit sibi cooperatores et successores eligendi. *Non vos me elegistis, sed ego elegi vos et posui vos.* En prima electionum origo in Ecclesia. 2° Apostoli hunc ordinem secuti sunt instituendo primos Episcopos, nulla certe interveniente electione populari, et multo minus placito principum sacerularium. Petrus pastores in diversas regiones Occi-

¹ Cf. Nat. Alexandrum, *Historia ecclesiast.*, tom. III; *de Jure christianæ plebis in sacrorum ministrorum electione*; — Thomassinum, *Disciplina ecclesiastica*, part. II, tom. II, lib. II, cap. i ad xi.

dentis direxit; Joannes Episcopos præposuit Ecclesiis Asiæ Minoris; Paulus Timotheum et Titum, unum Ephesinorum, alterum Cretensem Episcopum instituit. Ergo Ecclesia, inhaerendo ordini a Christo instituto, et ab Apostolis servato, semper poterit, jure ordinario, et habita ratione temporum et locorum, modo hunc, modo alterum modum statuere in nominatione Episcoporum.

2° Probatur *Traditione*. Ea fuit constans praxis Ecclesiæ, ab ipsis initii ad nostram usque ætatem, ut modum in electione Episcoporum adhibendum, ipsa statuerit, atque immutaverit, prout opportunum judicavit, atque ut semper prævaleret auctoritas spiritualis, ubi etiam electiones a clero et populo fieri permiserat: atqui talis traditio et praxis certum est argumentum juris quod Ecclesiæ asserimus.

Praxim et traditionem allegatam facile probabimus, percurrendo nonnulla monumenta omnibus notissima.

Per octo priora sæcula, quæ ætatem apostolicam subsecuta sunt, plebs adunata clero magnam quidem partem habuit, saltem apud occidentales Ecclesias, in nominatione Episcoporum; unde S. Leo hæc scribebat, quæ aias retulimus ex epistola ad Rusticum Narbonensem: « Nulla ratio sinit ut inter Episcopos habeantur qui nec a clericis sunt electi, nec a plebis expetiti, nec ab Episcopis provincialibus cum Metropolitano consecrati. » Idem antea constituerat Cœlestinus in epistola ad Episcopos Galliæ: « Nullus invitî detur Episcopus. Cleri, plebis et ordinis consensus et desiderium requiratur. » Quod autem cleri plebisque votum et testimonium tunc temporis requireretur, ratio repeti non debet a jure naturali quod novatores tribuunt communitatì suum pastorem eligendi, sed a disciplina canonica. Ita fuit statutum ut certius arcerentur indigni, et facilius dignoscerentur idonei et vulgo probati. « Episcopus, ait S. Cyprianus, diligatur plebe præsente, quæ singulorum vitam plenissime novit, et uniuscujusque actum de ejus conversatione prospexit. » Cæterum, plebi sua vota tantum

exprimere permittebatur, et causæ definitio reservabatur iudicio Episcoporum; quapropter sanctus Leo hæc sëpe Episcopos admonuit: « Docendus est populus, non sequendus: « nosque, si nesciunt, eos quid liceat, quidve non liceat, com-« monere, non his consensum præbere debemus. » Concilium autem Nicænum statuit: « Illud generaliter est clarum quod « si quis præter sententiam Metropolitani fuerit factus Epis-« copus, hunc magna synodus definit Episcopum esse non « oportere¹. »

Sequentibus temporibus, cum plebs inter se divisa et dissentiens plerumque in factiones erumperet, exclusa est ab electionibus, et ipsius loco advocati sunt proceres ac magistratus; qui tamen et ipsi sæpius sua potestate abusi sunt ad promovendum minus dignos contra cleri votum; unde eos etiam paulatim Ecclesia semovit, et rem omnem clero, repræsentato per capitulum Ecclesiæ cathedralis, reservavit. Hæc disciplina invaluit in Occidente versus sæculum duodecimum, et per duo fere sæcula fuit observata.

Concilium œcumenicum VII^{um} habitum Constantinopoli an. 869, sub pontificatu Adriani II, canonem sanxit attentione dignum circa materiam præsentem, quo scilicet « definit, « statuit atque jure promulgat neminem laicorum principum vel « potentum semet inserere electioni vel promotioni Patriar-« chæ, vel Metropolitæ, ac cuiuslibet Episcopi, ne videlicet « inordinata hinc et incongrua confusio fiat vel contentio: « præsertim cum nullam in talibus potestatem quemquam « potentum, vel cæterorum laicorum habere conveniat, sed « potius silere ac attendere sibi, usquequo regulariter a colle-« gio Ecclesiæ suscipiat finem electio futura Pontificis². » Non

¹ Opera S. Leonis, Epist. ad Rusticum clxvii; ad Anastasium Thessal. xiv; ad Ep. Mauritaniæ xii. — P. Constant, *Epist. Rom. Pont.*, col. 1070, Epist. P. Cœlestini ad Episcopos Prov. Viennensis. — S. Cypriani *Epist.* cxviii, ed. Balusii. — Labbe, *Coll. conc.*, can. vi, conc. Nic., col. 31.

² Labbe, *Collect. conc.*, tom. VIII, col. 4141; Actione X concilii, regula xxxii.

quidem dissimulandum principes sæculares, sive prioribus sæculis dum plebs ad electionem admitteretur, sive per duodecimum et decimum tertium sæculum quando electio fuit exclusive tributa clero, et præsertim capitulo cathedrali, magnam partem habuisse in electionibus; nihilominus omnibus certum erat nullum jus ipsis competere in hoc negotiorum genere et liberas esse debere elections.

A sæculo decimo quarto, Sedes apostolica sibi reservavit in multis Ecclesiis promotionem, simul et nominationem Episcoporum, quæ nova disciplina, maxime sub Clemente V prævaluit, usquedum fierent concordata, de quibus modo dicetur. Hujus immutationis causa fuerunt frequentes relationes et appellations ad curiam Romanam pro electionibus contra canones celebratis. Enimvero capitula non sufficienter præcaverunt abusus, factiones, simoniacas electiones; quapropter in pluribus casibus electiones factæ deferebantur ad Sum. Pontificem, qui ratione habita circumstantiarum, eas vel firmabat, si rite celebratæ probarentur, vel infirmabat, si canones violati fuerant, relictæ canonice facultate ad novam deveniendi, aut etiam directe eligebat promovendum. Res tandem eo deveniunt ut Sancta Sedes opportunum duxerit abolere in plerisque Ecclesiis pristinum morem electionum, quo efficacius removebantur pericula, et aliunde arctiori vinculo sibi omnes Episcopi adhærerent, cum ab illo centro unitatis omnes suam promotionem haberent.

Concordatum initum inter Leonem X et Franciscum I pro Galliis, novum ordinem rerum instauravit sæculo xvi^o (an. 1516), conferendo regi potestatem nominandi Episcopos, reservato S. Pontifici jure conferendi institutionem canonicam, cuius quidem conventionis hæc causa seu occasio fuit. Reservationem factam omnium fere electionum in favorem Ecclesiæ Romanæ, quam modo memorabamus, ægre passa est Ecclesia Gallicana et tollere tentavit per *Pragmaticam sanctionem*, id est per edictum quod Carolus VII, postulante clero, in conventu

Bituricensi an. 1458 promulgavit, ad providendum disciplinæ Ecclesiarum. Edicto admittebantur plura statuta concilii Basileensis, et præsertim quæ spectabant ad electiones celebrandas a capitulo cathedralium, juxta pristinum morem. Pragmatica sanctio magno quidem favore accepta est Episcopis et capitulis, quorum jura videbantur instaurari, sed merito displicuit Sanctæ Sedi cuius auctorati detrahebat; quapropter SS. Pontifices illam condemnaverunt uti schismaticam, nihilque prætermiserunt ut aboleretur. Negotium erat gravissimis difficultatibus implicatum, et magis in dies animorum dissidia urgebant, quando procurante divina Providentia, discordiis opportunum remedium attulit conventio Leonis cum Francisco. Hujuscemodi conventiones iniit Sancta Sedis decursu temporum, et, præsertim ætate nostra, cum aliis guberniis. Quod ad Gallias spectat, Pius VII concessit, concordato an. 1801 cum Napoleone, primo consule reipublice, jus nominandi Antistites ad sedes episcopales; insuper in primo consule recognovit eadem jura ac privilegia quibus apud Sanctam Sedem fruebatur antiquum regimen.

Plura alia monumenta proferre possemus, sed haec abunde sufficiunt, atque invicte probant Ecclesiam semper tenuisse jus proprium sibi competere determinandi modum servandum in electionibus; et in hoc negotio tanti momenti disciplinam diversis temporibus, prout magis expediebat, accommodavisse.

5º Probatur *Ratione theologica*. Princeps sacerdotalis, si jure proprio nominaret ad sedes episcopales, id sibi vindicaret, vel quatenus est princeps, vel quatenus repræsentat plebem christianam cuius vices gerit. Atqui neutrum propugnari potest. Non 1um, alioquin eadem prerogativa donarentur principes hæretici, mahometani, pagani... quod dictu absurdum. Non 2um, siquidem in discursu de statu generali Ecclesiæ probatum est plebem, seu communitatem fidelium, nullam partem habere in regimine Ecclesiæ (nº 65).

Ecclesia rationem quidem habet votorum populi, quantum permittit prudentia; sed nunquam judicio populi dimisit tam gravis causæ definitionem. Multa etiam impertitur principibus ad fovendam optabilem concordiam cum guberniis; illis præsertim qui dotant sedes episcopales jura sæpius concessit ad nominationem promovendorum, quin tamen crediderit facultatem nominandi naturaliter inesse principi sacerulari, veluti consectorium potestatis civilis.

145. — Il^o Quomodo, juxta disciplinam præsentem, videatur nominationi Episcoporum? — Quid sit nominatio simplex, electio, præsentatio ad sedem Episcopalem?

I. Hodiernis temporibus, diverso modo providetur nominationi Episcoporum, pro diversa conditione Ecclesiarum, juxta præscripta Sanctæ Sedis et concordata. 1º S. Pontifex directe seligit et nominat promovendos ad sedes episcopales, quæ intra limites ditionis temporalis Ecclesiæ Romanæ consistunt; item ad episcopatus qui creati fuere in regionibus infidelium imperio subditis; et insuper ad omnes vicariatus apostolicos. 2º S. Pontifex eligit communiter inter candidatos sibi commendatos ab Episcopis, quando agitur de præficiendo pastore Ecclesiis provinciarum fœderatarum Americæ septentrionalis. Idem in aliis regionibus servatur, sive candidati præsententur ab Episcopis provinciæ, sive a clero Ecclesiæ viduatæ; prout S. Sedes ordinaverit. 3º In Anglia candidati eliguntur a capitulo, reservato jure S. Pontificis alium præter hos candidatos assumendi. Quid ea de re statutum fuerit in concilio Westminster habito anno 1852, post instaurationem hierarchiæ episcopalnis, referre juvat. Cum Episcopus eligendus est, dignitarius et canonici Ecclesiæ conveniunt capitulariter, et, præstito juramento de servando secreto, suffragia ferunt circa tres personas Sanctæ Sedi commendandas veluti digniores. Actus capitularis transmittitur ad Archiepiscopum; vel ad suffraganeum antiquorem vacante sede archiepiscopali, ut cœtus episcopalnis, collatis consiliis, circa tria nomina ordine

alphabetico descripta, suam opinionem exprimat referatque, cum actu authentico capituli, ad S. Congregationem. Verum, suffragia data, sunt simplex commendatio, adeo ut quando necessarium vel opportunum sili visum fuerit, Apostolica Sedes jure utatur alterum præter commendatos eligendi. Actus capitularis non est igitur electio proprie dicta. 4º Quibusdam capitulois concessum est jus eligendi Episcopum, v. g. capitulis Ecclesiarum regni Borussici, ubi hactenus subsistunt quæ statuit Pius VII, anno 1821, per litteras apostolicas *De salute animarum*, quibus largitur capitulois Ecclesiarum Coloniensis, Trevirensis, Paderbornensis, Monasteriensis, etc..., ut cum sedes vacarent, sive Antistitutum respectivorum obitu extra curiam Romanam, vel earundem sedium resignatione, dignates et canonici, tam numerarii quam honorarii, capitulariter congregati, infra trimestris spatium, unum ex ecclesiasticis quibuscumque viris regni incolis, ad sacrorum canonum formam, eligere possint. 5º Pluribus principibus catholicis, imprimis Galliæ, Austræ, Hispaniæ, Bavariæ, Neapolis et Sardiniae Sancta Sedes contulit per concordata respectiva indultum nominandi ecclesiasticos idoneos ad sedes episcopales. 6º Tandem, ut cætera omittamus, neque enim cuncta quæ hac de re pro singulis Ecclesiis ordinata sunt referre necesse est, sunt regiones quibus non promoventur Episcopi, nisi prius *communicatis consiliis* inter Sanctam Sedem et principem civilem. Ita concesserat anno 1847 Pius IX imperatori Russorum, inita conventione cum Nicolao I (art. xii).

146. — III. Quæ igitur Ecclesia statuit, hodierna disciplina, ad providendum sedibus episcopalibus, in casu vacationis, ad hæc tria potissimum referuntur: nominationem a Sancta Sede, electionem canonicam a capitulo, et præsentationem factam a guberniis civilibus quibus id concessum fuit per concordata.

De nominatione a S. Pontifice facta nihil dicendum: nulla

siquidem est difficultas, sive S. Pontifex promovendum directe designet, sive illum libere seligat inter candidatos sibi oblatos.

Electio est personæ idoneæ ad Ecclesiam vacantem, ab iis quibus jus eligendi competit, canonica vocatio. Supponit proinde collegium electorum; fit juxta formas determinatas, vel scrutinio, vel compromisso, vel quasi inspiratione, prout expositum fuit in discursu de S. Pontifice (nº 74). Eligi tantum potest persona libera et idonea; unde si electores suffragia sua ferant in eum qui aliquo tenetur impedimento, v. g. in Episcopum alterius diœcesis, non proprie faciunt electionem, sed postulare debent a Sancta Sede Antistitem quem optant præfici suæ Ecclesiæ. Id vocatur in jure *Postulatio*.

Præsentatio est designatio alicujus personæ, facta per patronum superiori cui competit jus instituendi, ut ei de beneficio vacante provideat. Ad electionem plures concurrunt, qui omnes sunt e clero, juxta hodiernam disciplinam quæ a duodecimo sæculo prævaluuit; dum præsentatio fieri potest ab uno, etiam a laico.

Facultas principibus concessa nominandi ad sedes episcopales suæ ditionis, potest æquiparari præsentationi annexæ juri patronatus; adest enim magna analogia inter utramque.

Omnes qui quocumque titulo, sive sint electores, sive jus habeant nominandi, sive sint mere consiliarii, concurrunt ad promotionem Episcopi, sedulo pensare debent quanta ipsos urgeat obligatio conscientiæ seligendi digniores ad tantum onus, ne communicent peccatis alienis, de quo illos admonet concilium Tridentinum, in cap. i sessionis xxiv.

147. — *Nota*. Juxta concordatum Leonis X cum Francisco I, rex nominabat, infra sex menses a die vacationis Ecclesiarum computandos, personam idoneam quam S. Pontifex ad sedem episcopalem promoveret. Si vero persona Pontifici præsentata non haberet dotes requisitas pro munere episcopali, rex tenebatur alteram loco prioris nominare, infra tres alios menses a die recusationis; alioquin, ut dispendiosæ Ecclesiarum vaca-

tioni celeriter consuleretur, ipse S. Pontifex libere providere poterat de persona idonea. Nihil hujusmodi conventum est verbis expressis in concordato anni 1801, hæc autem duo certo constant : 1º S. Pontificem recusare posse clericum a gubernio civili nominatum ad sedem episcopalem, si nominatus reperiatur destitutus conditionibus jure requisitis; scilicet, integritate fidei, probitate morum, immunitate ab omni vinculo censuræ aut irregularitatis, prudentia ad regimen diœcesis necessaria; 2º judicium de idoneitate promovendorum reservari S. Pontifici, cum ex una parte res sit ordinis spiritualis, fori nimirum ecclesiastici, ex altera autem parte nullum sit tribunal quod litem, si ea de re forte oriatur inter Papam et principem, possit summa sententia terminare.

148. — IIIº *Utrum electi a capitulo, et præsentati, seu nominati a guberniis civilibus ad sedem episcopalem, possint se ingerere in administrationem diœcesis, ante canonicam institutionem?*

I. Electio proprie dicta, semel canonice peracta, confert jus quoddam ad consequendum episcopatum, eo sensu quod electores jam non valeant suum suffragium retrahere, et electus possit ad superiorem appellare, ut officium adipiscatur, modo tamen dotibus a canonibus requisitis sit instructus. Non idem efficit præsentatio a patronis, seu nominatio regia, quam retractare semper possunt ii qui jus nominandi habent, quamdiu facta non sit canonica institutio. Postulat tamen sequitas naturalis ne sine gravi motivo retrahatur designatio candidati, præsertim si in publicum innotuerit, ne forte revocatione infameretur.

Verum, nec electio, nec præsentatio jus confert administrandi Ecclesiam, usque dum electus institutionem canonicam officii obtinuerit. Ipsa electio, quæ majorem favorem habet, dat quidem jus ad sedem episcopalem, sedem vero, jurave huic annexa, per se non confert. Hinc concilium generale Lugdunense II^{um} (an. 1273), cap. *Avaritiæ*, 5, DE ELECTIONE ET

ELECTI POTESTATE, lib. I, in vi^o, statuit : « Generali constitutione sancimus, ut nullus de cætero administrationem dignitatis, ad quam electus est, priusquam electio de ipso celebrata confirmetur, sub œconomatus vel procurationis nomine, aut alio de novo quæsito colore, in spiritualibus vel temporalibus, per se vel per alium, pro parte, vel in totum, gerere vel recipere, aut illis se immiscere præsumat. Omnes illos qui secus fecerint, jure, si quod eis per electionem quæsitus fuerit, decernentes eo ipso privatos. »

Quamdiu proinde non intervenit institutio canonica, electus, seu nominatus, abstinere debet ab omni actu administrationis, tam in spiritualibus quam in temporalibus.

149. — II. Legi generali unam solummodo exceptionem allatam novimus, quæ tamen applicationem non habet in statu præsenti. Innocentius III ordinavit in concilio Lateranensi, anno 1215, episcopos quorum institutio pertinet immediate ad S. Pontificem, si sint ultra Italianam constituti, et electi fuerint *in concordia*¹, posse dispensative administrare in spiritualibus et temporalibus suam Ecclesiam, dummodo quantum se præsentent, aut personas idoneas transmittant, ad confirmationem electionis, et institutionem obtainendam. (Cap. *Nihil est*, 44, DE ELECTIONE, lib. I Decret.) Porro, huic dispositioni non videtur derogasse caput *Avaritiæ*, in quo statuitur tantum contra illos qui enitebantur assumere regimen Ecclesiæ, non obstante prohibitione juris; nendum enim *jus prohibeat* in casu allato, quin potius formaliter approbat. Nec etiam eidem capiti derogatum putant probati auctores per Extravagantem *Injunctæ*, quæ vetat ne Episcopi se ingerant ullo modo in administrationem, ante acceptas litteras confirmationis (209); si quidem illa constitutio attingere videtur eos solos qui administrare prætendunt ex asserta confirmatione apostolica, ut

¹ Id est, juxta interpretationem magis receptam, si electio facta fuerit vel ab omnibus, vel a majori parte, et minor pars nullam oppositionem canonicanam interposuerit.

explicant Pirhing, et Reiffenstuel, tit. *de Electione*, n° 51. Sed a diurno tempore universalis praxis prævaluit, in locis etiam ubi hactenus vigent electiones canonicae, ut exspectetur institutio canonica, intereaque electi abstinere debent ab omni actu administrationis.

150. — III. Hinc sequitur nominatos a gubernio civili ad sedes episcopales, non posse ullum actum administrationis facere vi sue nominationis, quia ex una parte obstat lex *Avaritiæ*, nec aliunde favet textus *Nihil est*. Cum ipsa electio non conferat jura episcopatus, sed solum titulum ad illum recipiendum, multo minus id operatur simplex præsentatio facta a principe ad Sanctam Sedem. Frustra invocaretur textus *Nihil est*, qui disponit de casu electionis factæ in concordia, et statuit ob gravem præsumptionem quam dat electio concorditer facta. Præsentatio, uti non semel jam monimus, non est electio, nec eamdem præsumptionem fundat, præser-tim quando oriuntur dissidia inter gubernium civile et Ecclesiæ Romanam. His adde eo sensu obtinuisse disciplinam canonica-m; ex quo enim inita fuere concordata cum guberniis, Sancta Sedes nunquam passa est ut nominati ad episcopatum a principe, regimen dioecesis assumerent vi constitutionis *Nihil est*. Quod si identidem nonnulli ex nominatis id sibi permis-erint, tribuendum est temporum calamitatibus. Has adminis-trationes regulis repugnantes improbat clerus Gallicanus, in comitiis generalibus anni 1595¹.

151. — IV° Utrum Episcopi nominati a gubernio civili possint eligi in vicarios capitulares, ut eo titulo administrent diaecesim ad quam sunt destinati?

Nominati a gubernio non possunt administrare dioecesim, titulo vicariorum capitularium, nisi forsan electi fuerint vicarii capitulares, ante suam nominationem ad sedem episcopalem.

¹ Collection des Procès-verbaux des Assemblées générales du Clergé de France, tom. I; Pièces justificatives, n° 5.

Prob. 1° *Auctoritate concilii Lugdunensis*. Vetat concilium (cap. *Avaritiæ*) ne quis assumat, sub *economatus*, vel *procuratoris*, aut alio quovis quæsito colore, administrationem dignitatis ad quam electus est, priusquam electio de illo cele-brata confirmetur: porro præsentatio facta a guberniis non plus juris concedit quam electio canonica; ergo prohibitio facta de electis, attingit similiter nominatos a principe. Prob. 2° *Auctoritate SS. Pontificum*. Clemens XI pronuntiavit Const. *In supre-mo*, data anno 1709 pro diœcesi Hispanensi, invalidam fuisse electionem vicarii capitularis, factam in favorem presbyteri quem gubernium designaverat ad sedem episcopalem ejusdem Ecclesiæ. Pius item VII, postquam Cardinalis *Maury*, reliqua diœcesi Montis Falisci, se titulo vicarii capi-tularis ingessisset in administrationem Ecclesiæ Parisiensis ad quam nominatus fuerat, dedit litteras apostolicas ad D. *d'Astros*, et ad ipsum Card. *Maury*, quibus eodem sensu commen-tatur decretum concilii Lugdunensis : « Apostolica au-« toritate declaramus administrationem a dicto Cardinali, ex « deputatione capituli assumptam, fuisse et esse contra sanc-« tissimas Ecclesiæ leges, ejusque vigentem disciplinam; ac « proinde nullam ei facultatem in quibuscumque spiritualibus « Ecclesiæ Parisiensis competere, aut per hujusmodi deputa-« tionem tributam fuisse. » Demum Gregorius XVI prædeces-sorum vestigia secutus, condemnavit in solemni allocutione ad sacrum collegium, die 1^a martii 1842, quæ in Hispania gesta fuerant contra legem concilii Lugdunensis, sicque suam sen-tentiam declaravit : « Querimus de vacantium Ecclesiæ « rum canonice temere inductis, aut etiam aperta vi adduc-« tis, ut munus vicarii capitularis viro a gubernio in Episcopum « nominato deferent, contra sanctiones concilii Lugdunensis II, « alias subinde constitutionibus et recenti memoria notissimis « Pii VII litteris confirmatas. » — Juxta disciplinam concilii Tridentini, providetur ut vicarius capitularis rationem reddat Episcopo postea promovendo, adeo ut nihil prodesset liberatio-

data a capitulo; ergo regulariter vicarius alius esse debet ac futurus titularis¹.

Non ignoramus aliquid tentatum fuisse regulis contrarium, sub Ludovico XIV et sub Napoleone I: nonnullos nominatos a gubernio se ingessisse in administrationem diœcesis, vi solius electionis capitularis: nec etiam nos fugit consuetum olim fuisse in Gallia ut capitulum deferret titulum vicarii capitularis Episcopo nominato. « Il ne s'était encore élevé « aucun doute sur la canonicité d'une telle mesure, » scribebat D. *d'Astros* ad Pium VII. At vero nedum gesta tempore dissidorum sint adducenda in legitimam canonum interpretationem vel ad firmandam consuetudinem contra canones inductam, thesim nostram potius confirmant; siquidem ostendunt quam facile potestas sæcularis abutatur ea praxi in detrimentum libertatis ecclesiastice. Quod vero ad veterem usum deferendi litteras vicariatus capitularis, non sufficienter nobis constat utrum hujusmodi litteræ aliter date sint quam honoris causa, quin exinde Episcopi nominati præsumerent partes assumere in regimine Ecclesiae vacantis. D. *d'Astros* testatur in litteris ad Pium VII directis, sibi fuisse asseveratum quod nominati a gubernio se immiscere minime in more haberent in regimen diœcesis.

Hinc sequitur administrationem nominatorum ad sedem episcopalem, si se ingerant titulo vicarii capitularis, esse non tantum illicitam, sed et invalidam; nam electio facta contra canones vi caret. Eam ob causam responsum fuit ad interrogata D. *d'Astros* circa actus jurisdictionis, quos plures sacerdotes fecerant in diœcesi Parisiensi vi facultatum a Card. *Maury* concessarum, quæcumque unius Card. *Maury* nomine acta fuerant, sustineri nequaquam posse; et Pius VII providere voluit necessitatibus spiritualibus fidelium, iisdem actis robur

¹ Cf. *d'Astros*, *du Pouvoir prétendu des sujets nommés aux évêchés* — Muzzarelli, *de l'Administration capitulaire des sujets nommés aux évêchés*. — *Ami de la Religion*, tom. II, pag. 227.

auctoritate apostolica tribuendo, ea scilicet *in radice*, ut aiunt, *quatenus opus erat, sanando*².

Dictum est in nostra assertione: *nisi electi fuerint vicarii capitulares ante...* Quibusdam canonistis visum est vicarium capitularem suam jurisdictionem eo ipso amittere quod nominatur ad sedem episcopalem ejusdem Ecclesiae, et consequenter abstinentem ipsi esse ab omni administratione. Ita præ cæteris Reiffenstuel in tit. DE ELECTIONE, n° 43. Sed aliter dicendum videtur. 1° Lex Avaritiæ ad eos solos spectat qui se ingerere præsumunt in regimen Ecclesiae ad quam nominati fuere; vicarii autem de quibus agimus non se ingerunt, cum antea jam obtinuerint, viis canonicas, jus regendi Ecclesiam. 2° Insuper communiter admittitur neminem privandum fore, sine certa legis sanctione, jure canonice adepto; atqui ex hypothesi vicarii generales jus adepti sunt regendi diœcесim, et nullibi leges canonicae statuunt illos eo jure, sua scilicet jurisdictione, privatos esse statim ac nominati fuerint ad episcopalem sedem. 3° Eo sensu respondit Gregorius XVI ad D. *Blancart de Bailleul* vicarium capitularem diœcesis Versaliensis, anno 1832³. Ergo licet vicarius generalis alius esse debeat regulariter, ad mentem concilii Tridentini, a futuro titulari, est ratio fundata admittendi exceptionem in casu præsenti.

ARTICULUS III. — DE INSTITUTIONE CANONICA EPISCOPORUM.

152. — Quæ in praecedentibus dicta sunt sufficienter probant necessarium esse electis, seu nominatis, ad sedem episcopalem, ut promoveantur per canoniam institutionem, alioquin nihil ipsis proderit præsentatio a guberniis facta, nec etiam electio regularis.

¹ *Vie du cardinal d'Astros*, par le P. Caussette; *Pièces justificatives*, n° 6, 8, 9.

² *Theolog. D. Bouvier*, tract. de *Ordine*, cap. vii, sect. ii.

Hoc certum est apud omnes catholicos : fundatur 4º *Ipsa Ecclesiæ constitutione*. Ea est constitutio Ecclesiæ, sicut alterius cuiuslibet societatis rite ordinatae, ut nemo officio publico, quale profecto est officium Episcopatus, fungi valeat, nisi illud ab auctoritate competenti suscepere^{it}. Nemo scilicet in Ecclesia sumit sibi honorem, sed qui vocatur a Deo : Deus est honorum dator, ordinumque distributor, atque officiorum dispositor, qui cuncta disponit per verbum, virtutem, sapientiamque suam, ut dicitur in sacra Liturgia : atqui Deus non aliter honores dat, officiaque disponit in societate spirituali, quam per auctoritatem publicam quam ipse constituit ; ergo quisquis ad Episcopatum provehitur necesse est ut ab illa auctoritate officium obtainuerit. (Nº 65.) 2º *Traditione constans Ecclesiæ*. Varius certe fuit ritus institutionis canonicae pro variis regionibus; in iisdem locis disciplina mutationes experta est temporum successu : id vero ubique et semper observatum videmus, singulos ad Episcopatum promovendos auctoritate publica, juxta regulas, sive conciliorum, sive SS. Pontificium institui ; adeo ut repellerentur utpote intrusionis, aut schismatis rei, qui spretis regulis, se, nutu proprio, populari favore, principumve saecularium patrocino, ingerere præsumebant. Porro traditio immutabilis ecclesiarum, indubitum est argumentum necessitat^{is} institutionis canonicae pro Episcopis. Unde, concilium Tridentinum dixit, sess. xxiii, cap. iv : « Sancta synodus eos qui tantummodo a populo, aut saeculari potestate ac magistratu, vocati et instituti ad hæc ministeria ascendunt, et qui propria temeritate sibi sumunt, omnes non Ecclesiæ ministros, sed fures et latrones, per ostium non ingressos, habendos esse. »

153. — 1º *A quo Episcopi electi seu præsentati canonicam institutionem accipere debeant?*

I. Jure divino nullus, præter solum Romanum Pontificem, dare potest canonicam institutionem promovendis ad sedem episcopalem ; quandoquidem nulli alteri commissum est regimen Eccle-

sæ universalis. Jure canonico olim concessum fuerat Patriarchis, Primatis, ac etiam Metropolitanis, conferre institutionem electis in Episcopos Ecclesiarum suæ jurisdictionis. Hæc vero disciplina fuit immutata a pluribus sæculis auctoritate S. Sedis, quæ, ob temporum necessitates, sibi reservavit promotionem omnium Episcoporum. Hinc Pius VI, cum viri schismatici in Galliis ordinem stabilitum perturbare tentarent, scripsit in Brevi Apostolico 12 aprilis 1791 : « Hæc conferenda jurisdictionis potestas, ex nova disciplina, jam a pluribus sæculis recepta, a conciliis oecumenicis, et ab ipsis concordatis confirmata, ad Metropolitanos nullo modo potest attinere, utpote quæ, illuc reversa unde discesserat, unice residet apud Sedem Apostolicam. »

II. Antequam conferatur canonica institutio, Romanus Pontifex requirit ut ad suam Sedem referatur per Nuntium, vel loco Nuntii, per Episcopos, de vita, moribus et idoneitate candidati, quæ prævia informatio et relatio examinantur in Congregatione consistoriali¹. Si nulla suboriatur difficultas, Cardinalis relator causæ prænuntiat in consistorio quod in alio proxime secuturo, N. proponere debeat Sanctissimo ad sedem episcopalem N. Prima illa attestatio nuncupatur *Præconizatio*. In secundo autem conventu Cardinalium, re ipsa proponit ut electo detur institutio. Colliguntur suffragia Cardinalium; ac tandem S. Pontifex votis annuens expeditam institutionem his terminis confert : « Auctoritate Dei, SS. Apostolorum Petri et Pauli, et nostra, Ecclesiam N... de persona N... providemus, ipsumque illi pontificem præficiimus et pastorem, curam et administrationem eidem in spiritualibus et temporalibus plenarie committendo. » Dein exarantur Bullæ dirigidæ

¹ Gregorius XIV statuit, Const. *Onus apostolicæ*, an. 1591, liberum non fore promovendis ut articulos offerat de quibus examinari debet, ac testes producat; sed et oportere ut prelatus qui inquirendi munus suscepit, articulos conscribat, atque ipse ex officio illos vocet et examinet qui de rebus inquirendis sincerum ac fidele testimonium datus esse existimat. » V. *Mémoires du Clergé*, t. X, col. 379.

ad provisum, ad Metropolitatum, et ad clerum populumque cui datur novus pastor.

Provisus a Sancta Sede non vocatur *Episcopus*, sed *electus in Episcopum*, usquedum consecrationem sacramentalem acceperit, cuius consecrationis ritum videoas in Pontificali Romano.

154. — II° *Quodnam juramentum fidelitatis erga Sanctam Sedem præstetur a promotis ad episcopatum?*

I. Omnes provisi debent, antequam consecrationem ordinis episcopalis accipiant, præstare juramentum quo spondent obedientiam erga S. Pontificem, ac simul se obligant ad tractandum honorifice et in suis necessitatibus juvandum Legatum Sanctæ Sedis, ad servandum decreta, ordinationes, reservatio-nes et mandata apostolica, ad visitandum temporibus jure prescriptis limina Apostolorum, etc., etc..., de quibus agendum erit per singula, dum exponentur in specie varia officia Episcoporum.

Hoc juramentum Sextus V præscripsit per constitutionem *Romanus Pontifex Patriarchis, Primitibus, Metropolitanis et Episcopis præstandum*, antequam munus consecrationis suscipiant aut pallium assequantur, vel se administrationi immiscent Ecclesiae ad quam translati fuerint.

II. Sancta Sedes, illa constitutione, nihil novum, nihil sœculis præteritis inauditum statuit; nihil certe quod non radices habeat in antiquitatis traditionibus, et præsertim, quod præcipuum est, in ipsomet primatu Ecclesiae Romanae; his quippe officiis erga Sanctam Sedem singuli Antistites tenuent divina ordinatione.

Ut vero magis appareat quam imprudenter quidam recentiores agendi rationem S. Sedis hac in re vituperare ausi fuerint, notabimus aliquid prorsus simile actum fuisse ab antiquis temporibus a prælatis inferioribus respectu suorum subditorum. Olim diaconi et presbyteri in sua ordinatione promittebant suo Episcopo obedientiam atque stabilitatem, et statutorum

fidelem observationem, cuius quidem instituti vestigia adhuc supersunt in Pontificali. Similem obedientiam Episcopi spondebant suo Metropolitano, inter ritus consecrationis, quam proprie manus subscriptione testabantur. Quid mirum, si Pontifices Romani voluerint eadem promissione fidelitatis sibi devinctos fore præsules, quorum promotio tunc temporis suæ Sedi reservabatur, quales erant Primates, Metropolitani, et nonnulli Episcopi? S. Gregorius VII hoc præsertim exegit, cum expressione juramenti, eo fere modo quo vassales suis dominis prestatabant, ad muniendam Ecclesiæ unitatem et religiosam canonum observantiam. Cum sua ætate videret plures Episcopos per Italiam et Germaniam in Ecclesiam Romanam rebellis, Legatos contempnere, nihilique habere excommunicationes, necessarium duxit strenuus ille disciplinæ instaurator hoc remedio uti, ne novi Metropolitani instituerentur quos Sedes Apostolica adversarios experiretur. Lex fuit naturaliter ad omnes Episcopos extensa, ex quo omnium Episcoporum provisio reservata est Romano Pontifici¹.

ARTICULUS IV. — DE JURISDICTIONE EPISCOPORUM IN GENERE.

Jurisdictionem Episcoporum consideramus præsertim relative ad suarum diœceseon regimen: alibi dicemus quam partem habere possint in regimine Ecclesiæ universalis quando vocati sunt ad concilium generale. Porro inquirendum habemus quæ sit notio vera jurisdictionis episcopalnis: 1° an sit mera delegatio quæ constitutat Episcopos simplices vicarios Romani Pontificis, ad ipsius nutum revocabiles; 2° an illorum ministerium sit jure divino vel humano constitutum; 3° an jurisdictione quam habent, oriatur immediate a Christo vel a S. Pontifice.

155. — I^o *Utrum Episcopi præficiantur regimini diœcessis*

¹ Thomassin, *Discipl. eccles.*, tom. II, lib. II, cap. XLIV et seq. — Catalani, *Commentaria in Pontificale Rom.*, tit. XIII, § 9.